

"Ніхто не має права диктувати нам, кого вважати своїми героями": інтерв'ю з Борисом Тарасюком

10:00 14.07.2025, РТ

9 хв

Про причини кризи у відносинах з Варшавою, історичні образи, "привид Македонії" на шляху до ЄС та про те, як Кремль вимагав його відставки.

Володимир Куренной

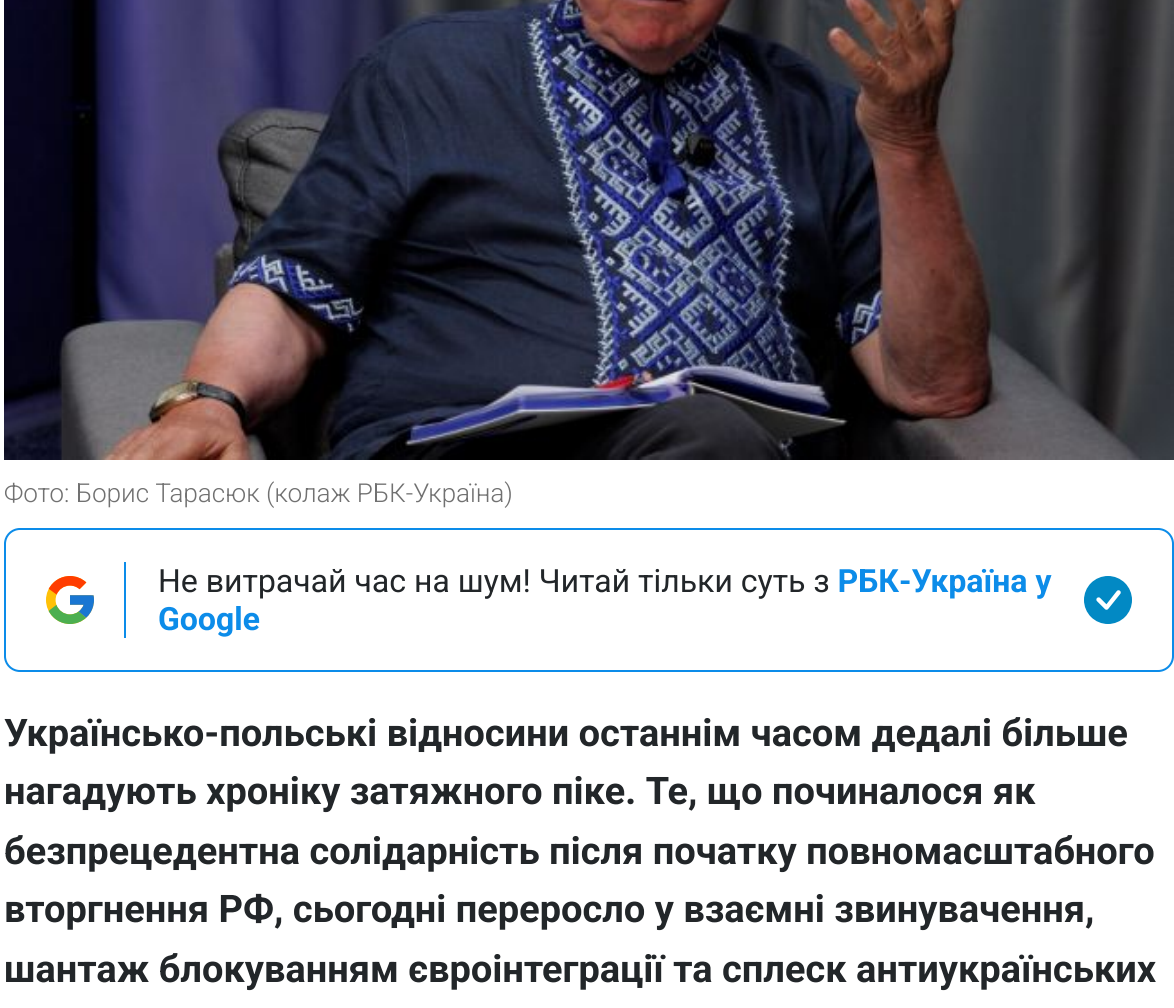

Фото: Борис Тарасюк (архів РБК-Україна)

Не витрачай час на шум! Читай тільки суть з РБК-Україна у Google

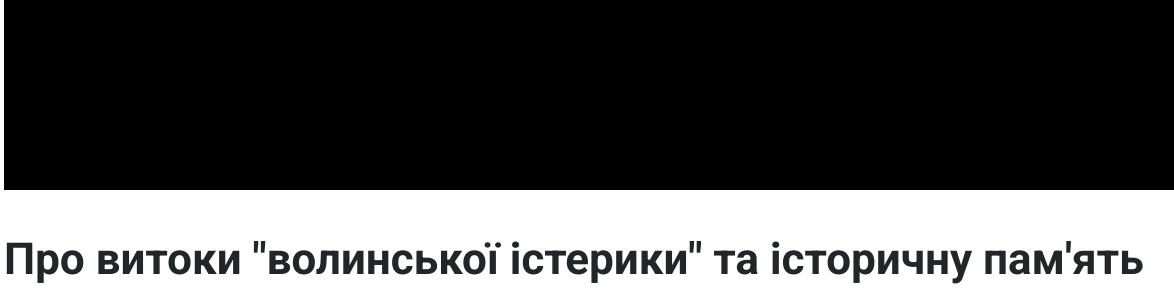
Українсько-польські відносини останнім часом дедалі більше нагадують хроніку затяжного піке. Те, що починалося як безпрецедентна солідарність після початку повномасштабного вторгнення РФ, сьогодні переросло у взаємні звинувачення, шантаж блокуванням євроінтеграції та сплеск антиукраїнських настроїв у польському суспільстві.

Чому Варшава знову згадує Волинську трагедію та чи піде Україна на компроміси заради ЄС? Про це заступник гендиректора РБК-Україна Володимир Куренной поговорив у ютуб-проекті "Не перебивайте!" з экс-міністром закордонних справ **Борисом Тарасюком**.

>

Головне:

- Про кризу з Польщею:** Волинська трагедія була обоюдною, де гинели і поляки, і українці. Проте польська сторона штучно роздмухує цю тему через внутрішньополітичний популізм правих сил, забуваючи про власні історичні кривди (паціфікація, операція "Вісла").
- Про шантаж євроінтеграцією:** Дипломат закликає реагувати з гідністю і не піддаватися тиску еліт Варшави. Суверенне право України – самостійно визначати своїх героїв.
- Про вихід із дипломатичного піке:** Питання історії необхідно повністю передати історикам, а лідерам держав сконцентруватися на загрозі російської агресії, яка може поширитися на НАТО у 2027-2029 роках.
- Про "привид Македонії":** Україна має йти на розумні компроміси задля ЄС, але її ситуація не є критичною (ніхто не вимагає змінити назву держави чи мову). Проблеми з сусідами будуть вирішені під колективним впливом ЄС та НАТО.
- Про тиск Кремля:** Під час першого міністерського терміну Росія офіційно вимагала відставки Тарасюка, називаючи його "антиросійським" через прозахідний курс. На закиди дипломат відповідав, що має маму-росіянку, проте його політика завжди була і буде виключно проукраїнською.

Про витоки "волинської істерики" та історичну пам'ять

– Борисе Івановичу, сьогодні навколо відносин Києва та Варшави чимало хаїлу. Криза не зупиняється, а навпаки поглиблюється. Як ви оцінюєте цю ситуацію і чи є неї вихід?

– Мені дуже болить ця криза. Я був присутній при перших кроках відновлення нашої незалежності. Нагадаю, що Польща спільно з Канадою 1 грудня 1991 року першою визнала незалежність України. Тоді ніхто не говорив про Волинську трагедію, всі думали про майбутнє.

Коли мене вперше призначили міністром у 1998 році, і вдрузе у 2005-му – свої перші візити я здійснив саме до Польщі, попри чутки, що поїду до Вашингтона чи Москви. Наші сусідні держави завжди мали бути пріоритетом.

Ми встановили відносини стратегічного партнерства. Але пізніше з польського боку почала активно мусуватися тема Волинської трагедії 1943-1944 років.

Фото: Борис Тарасюк (інфографіка РБК-Україна)

Читайте також: **Навроцький вимагає заборони прапора УПА у Польщі**

Ми вже мали досвід нормалізації цього питання: у 2003 році це робили Леонід Кучма та Олександр Квашневський, у 2006-му – Віктор Ющенко та Лех Качинський. Тоді формулою було: "Вибачасмо і просимо прощення". Проте в Польщі дедалі більше зростає екстремістські, націоналістичні сили. Справа дійшла до рівня істерики, якої не повинно бути між сусідами.

Волинська трагедія – це взаємне вбивство десятків тисяч українців і поляків. Винні окремі підрозділи УПА, але вина так само і Армія Крайова та "хлопські батальйони", які репресували етнічних українців. Але польська сторона забула власні кривди: паціфікацію українців у міжвоєнний період, концтабори, масове переселення в ході операції "Вісла" у 1947 році.

– Зараз опитування в Польщі показують, що 36% поляків погіршили ставлення до українців. Якби вибори відбулися завтра, більшість у Сеймі взяла б коаліція правих сил, включно з "Конфедерацією" та "Правом і справедливості" (ПіС). Батько польського економічного дива Лешек Бальцерович назвав роздмухування антиукраїнської карти "підлістю або тулістю". Чи не є дзеркальна відповідь України такою ж помилковою?

– Україні не слід йти шляхом польської опозиції, яка займалася антиукраїнською істерією. Ми повинні поводитися гідно і не давати ображати нашу національну гідність. У цьому у повністю підтримую президента Володимира Зеленського. Я й сам без вагань відмовився від високої польської нагороди за розвиток відносин. Чому? Бо я не приймаю менторський тон польської націоналістичної еліти.

Вони можуть не любити наших героїв, але це наше суверенне право – визначати, кого вважати героєм. Ми ж не вказуємо полякам, хоча вони героїзують тих, хто нищив українців.

Зростання популярності лідера правих Навроцького свідчить, що польське суспільство захоплене цим популізмом. Але з боку України це не розпалюється.

Фото: Борис Тарасюк (інфографіка РБК-Україна)

Рецепт виходу з піке та кремлівський бенефіс

– Ще вчора Польща була нашим головним адвокатом у Європі. Який ваш рецепт подолання цієї кризи?

– Еліти обох країн мають відкласти суперечки і передати їх історикам, як це було на початку 2000-х. Треба сконцентруватися на викликах сьогодення. Ми маємо війну з Росією, і вже є прогнози, що у 2027-2029 роках РФ може напасти на одну з країн НАТО.

Читайте також: **Туск закликав поляків стримати надмірні емоції для примирення з Україною**

Під акомпанемент російської агресії псувати стосунки – це хибний шлях. Коли у 2016 році польський Сейм прирівняв Волинську трагедію до геноциду, єдине, що я міг зробити як голова міжпарламентської комісії, – скласти повноваження на знак протесту.

– Чи може Україна ініціювати цей діалог? Приміром президент Зеленський чи інші офіційні особи?

– Я не уявляю, як президент Навроцький погодиться на подібні речі, але сьогоднішні ініціативи щодо врегулювання мають узяти лідери обох держав, уряди та громадське суспільство. І хто перший це скаже, не має значення. За час своєї 50 річної дипломатичної служби я бачив чимало прикладів врегулювання конфліктів за кулісами, без публічного приниження сторін.

– Головним бенефіціаром цієї сварки виглядає Кремль. Екс-президент РФ Мєдведєв у соцмережах відкрито аплодує польським правим політиками. Чи розуміють це у Варшаві?

– Українська еліта це точно розуміє. Щодо поляків – розуміють не всі. Кремль аплодує і діям Навроцького, і Фіцо, і Орбана (слава Богу, вже колишнього). Російські спецслужби використовують свої традиційні методи, щоб сіяти розбрат у друзях для України країнах. Наша контррозвідка має співпрацювати з колегами з ЄС та НАТО, аби припинити цю підливну роботу.

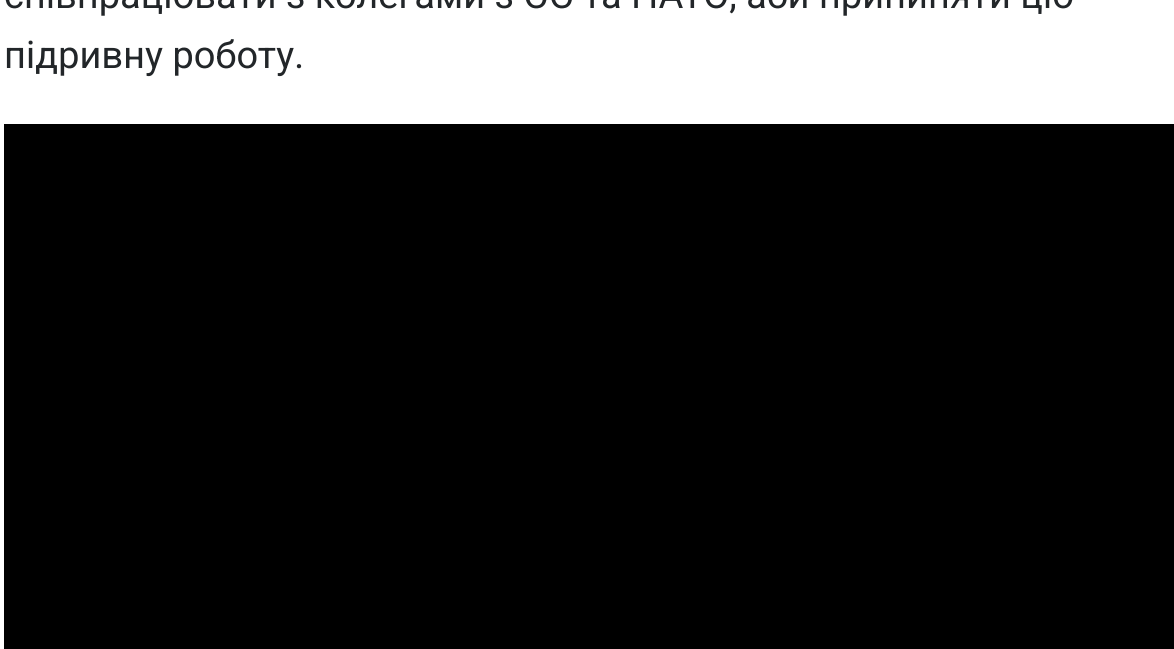

Фото: Борис Тарасюк (інфографіка РБК-Україна)

Привид Македонії та українські біженці

– Ми маємо проблеми майже з усіма сусідами: Угорщина, Словаччина, тепер Польща. Безпроблемними залишається хіба що Румунія та Молдова. Чи не загрожує нам "привид Македонії", який довелося змінити назву та переписати підручники історії на вимогу Греції та Болгарії заради руху в ЄС? Чи доведеться Україні йти на компроміси?

– На компроміси йти треба, адже вступ до ЄС – наша стратегічна мета. Але я б не драматизував. Ситуація в Македонії була іншою. Історія вимагала змінити назву, Болгарія заперечувала існування македонської мови.

Від нас ніхто не вимагав змінювати назву. Хоча, якби міняли, я б запропонував назву Русь, адже це наша первинна назва, яку за Петра І фактично вкрало Московське царство.

Наші проблеми із сусідами не є непереможними. Навіть із Румунією востаннє 1991 року ми мали шалену напругу через їхні територіальні зазікання на Бессарабію, через що навіть скасовували візит тогочасного міністра закордонних справ України Зеленка. Але колективний вплив ЄС та НАТО зробив своє – румуни відійшли від цього.

– У Польщі сьогодні перебуває понад 1,5 мільйона українців, які створили 120 тисяч фірм і роблять величезний внесок у польський ВВП. Через погіршення атмосфери та заклики правих насквувати соціальної допомоги багатотисячній українській діаспорі, наприклад, до Німеччини. Що б ви подумали цим людям?

– Мої 50 років у дипломатії не дозволяють мені говорити речі, які розходяться з державними інтересами України. Я не буду вмовляти людей залишатися в Польщі чи деінде. Зараз тривають складні переговори між Києвом та Берліном щодо долі українців призовного віку. Це реальна проблема.

Українська влада має не погрозами чи примусом, а створенням умов заохочувати людей повертатися. Хоча в умовах війни це надзвичайно важко. Частина біженців (соціологи кожуть про 30%) не повернеться ні за яких умов, і це велика втрата для нашого майбутнього.

Ті ж, хто залишається за кордоном, мають враховувати власні інтереси з інтересами держави. Наші свідомі співгромадяни уже понад 4 роки стимулюють агресію Росії, тоді як нам давали "три дні". Іноземці дивуються: після страшних ночей обстрілів зранку місто повертається до нормального життя. Мир. Українцям вистачить стійкості, щоб забезпечити справедливість мйр.

"Моя мама – росіянка, як я можу бути анти-росіянином?"

– Сторінка вашого першого міністерського терміну пов'язана з тим, що Росія офіційно вимагала вашої відставки через ваші прозахідні та проатлантичні погляди. Як це відбувалося?

– Я пишався цією сторінкою. Дійсно, російське керівництво публічно вимагало моєї відставки. Цього прагнув і Борис Єльцин, а новообраний Володимир Путін одразу взяв це "на озброєння". Я особисто сидів поруч із Путіним під час Ялтинської зустрічі, знав їхнє ставлення, але це жодним чином не впливало на мою лінію.

Їхня риторика була абсолютно бездоказовою. "Він анти-росіянин". Я відповідав: "Як я можу бути анти-росіянином, якщо у мене мама-росіянка?". Це апорії неможливо. Але я завжди діяв виключно в інтересах України. Коли мене вперше призначали і запитали, я кому де політика – прозахідною чи проросійською, я відповів: "Вона буде проукраїнською".

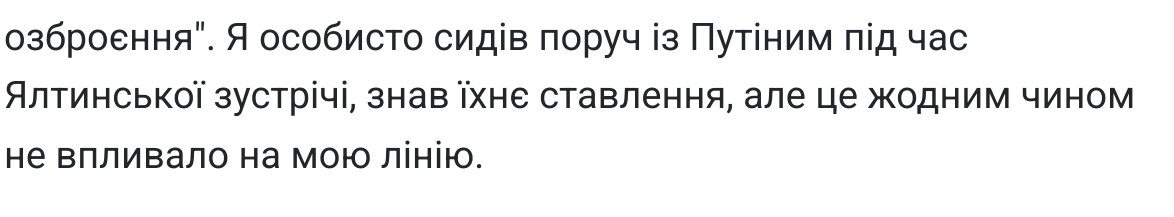
– Леонід Кучма не пропонував вам піти з посади, посиляючись на тиск Кремля?

– Це тема моїх майбутніх мемуарів (посміхається). Я знав мотиви Кучми, коли він усе ж ухвалив рішення про мій відставку під час "першої ходи". Хотів почути його особисті аргументи вже після рішення, але, на жаль, такої можливості мені тоді не надали.

Проте ключове правило для будь-якого дипломата – керуватися інтересами своєї держави і не думати про те, чи сподобається ти комусь у Вашингтоні, Москві, Варшаві чи Будапешті.

– Насамкінець: Польща для України сьогодні – це друг, партнер, ворог чи опонент?

– Друг і партнер.

Більше по темі: Борис Тарасюк, РБК-Україна, Польща, Македонія, Вступ в ЄС

Інтерв'ю

Реклама

